raadsvoorstel

Agendapunt 2022, nr. X-pm
Zaaknummer 2118179
Te behandelen door E.S.F. Schepers-Janssen/S. Metaal-ten Dolle

Onderwerp: Maatregelen Taskforce bestaanszekerheid

Aan de raad,

Inleiding:
Op dit moment hebben we te maken met hoge inflatie, prijsstijgingen en sterk oplopende energieprijzen. Onze inwoners, bedrijven en maatschappelijke instellingen worden allemaal geraakt door de hoge prijzen. De mate waarin inwoners en bedrijven worden geraakt verschilt sterk en hangt onder andere af van de duur van lopende energiecontracten.
Er zijn echter veel signalen dat inwoners, bedrijven en instellingen het steeds moeilijker krijgen de energierekening te betalen.

Gemeenteraad en college hebben gezamenlijk hun zorgen uitgesproken over de situatie. De maatregelen die vanuit het Rijk zijn aangekondigd zijn naar verwachting niet toereikend of niet op tijd om noodsituaties te voorkomen.
Er is daarom een taskforce gevormd die aan de slag is gegaan met het uitwerken van ondersteunende maatregelen voor Winterswijkers. Tijdens het drukbezochte politiek forum van 29 september zijn veel ideeën opgehaald. Er werd vooral aangedrongen op het snel verstrekken van noodhulp.

De middelen die de gemeente heeft zijn beperkt. Toch heeft uw college aangegeven alles in het werk stellen om zoveel mogelijk ondersteuning te bieden aan de 3 onderstaande groepen:
- Inwoners met acute betaalachterstand;
- Maatschappelijke organisaties met hoge kosten;
- Bedrijven in financiële problemen.

In deze nota vindt u de voorgestelde maatregelen per doelgroep.

Doel van de nota is om over de hoofdlijnen een besluit te nemen. Zo heeft de ambtelijke organisatie mandaat om snel te handelen.

Voorstel
1. Een fonds bestaanszekerheid van € 1,5 mln beschikbaar te stellen.
2. Uit dit fonds een bedrag van € 750.000 beschikbaar te stellen in de vorm van een krediet voor het verstrekken van renteloze leningen aan maatschappelijke organisaties en instellingen.
2a. Het op dat moment geldende treasurystatuut voor het verstrekken van leningen niet van toepassing te verklaren.
3. Uit het fonds bestaanszekerheid een bedrag van € 500.000 beschikbaar te stellen voor acute noodhulp aan inwoners.
4. De terugbetaling van de Coronaleningen uit te stellen tot 1 januari 2024.
5. Voor de besteding van het resterende bedrag te onderzoeken welke maatregelen mogelijk zijn om ook bedrijven te ondersteunen.
6. Voor een overzicht van de financiële regelingen en duurzaamheidsmaatregelen voor bedrijven en organisaties te zorgen op een centrale plek.
7. In te zetten op structurele duurzaamheidsmaatregelen om de energiekosten blijvend te verlagen.
8. Het college de opdracht te geven voor het vaststellen van beleidsregels.

Relatie met (huidig) beleid
Tegelijk met dit Taskforce Plan ligt er een voorstel een extra financiële bijdrage van bijna € 168.500 toe te kennen aan Zwembad Jaspers. Deze toekenning staat los van het in te stellen noodfonds voor maatschappelijke organisaties, de aanvraag dateert al van eerder datum.

Er is een relatie met de opgave duurzaamheid, onderdelen hiervan worden ingezet zodat mensen maatregelen nemen om blijvend minder energielasten hebben.
Ook is er een relatie met ons schuldhulpverleningsbeleid en de opgave armoede. Onderdelen hiervan worden nu toegepast bij de uitvoering van het noodfonds voor inwoners.

Beoogd(e) effect(en)
Het verminderen van de problematiek als gevolg van gestegen energiekosten.

Argumenten

Ad 1.
Een noodfonds bestaanszekerheid *instellen voor inwoners maatschappelijke organisaties en instellingen in een acute noodsituatie*
Voor inwoners, maatschappelijke instellingen en organisaties die in een acute noodsituatie komen door de hoge energieprijzen, is het voorstel een noodfonds in te stellen van € 1.5 mln.
Het doel is om mensen en organisaties te helpen die door de hoe energieprijzen in een acute noodsituatie verkeren. De criteria voor het fonds zijn per doelgroep verschillend.
Het noodfonds is aanvullend op de maatregelen die de Rijksoverheid neemt en al genomen heeft. Ook de uitvoeringskosten worden uit dit noodfonds gedekt.

We verdelen de middelen in twee tranches van € 750.000. Zodra het eerste bedrag van € 750.000 is verstrekt, geeft het college een overzicht van de besteding van de middelen aan de raad aan de raad. Eventueel kunnen dan andere of aanvullende maatregelen worden voorgesteld. De eerste tranche is bestemd voor acute noodhulp. Het is de verwachting dat de tweede tranche ook deels ingezet kan worden voor lange termijn maatregelen.

Ad 2.
Ondersteunen van maatschappelijke organisaties en instellingen
Voor maatschappelijke organisaties, instellingen en verenigingen die in de betalingsproblemen komen door de hoge energieprijzen, is het voorstel een noodfonds in te stellen.

We stellen de volgende werkwijze voor:
Het leveren van maatwerk te leveren in de vorm van een lening. Het bepalen van exacte criteria is op voorhand niet mogelijk. In gesprek met instellingen wordt de ondersteuning bepaald. De aard en hoogte van de ondersteuning wordt onder andere naar aanleiding van het maatschappelijk belang van de instelling om open te blijven bepaald. Het is op dit moment onmogelijk om in te schatten hoeveel budget er nodig is om deze doelgroep te ondersteunen.

Er kan vanaf 7 november een beroep worden gedaan op het noodfonds.
De beoordeling van de aanvraag vindt plaats in de taskforce bestaanszekerheid.
Uitgangspunt is dat de gemeente aanvullend is op rijksmaatregelen en dat een organisatie alles in het werk dient te stellen om de rijksmaatregelen te benutten. Mocht na het verstrekken van een lening blijken dat een organisatie dit kan dekken door rijksmiddelen dan maken we afspraken over versnelde aflossing van de lening. Kan een vergoeding niet worden terugbetaald dan kan de lening uiteindelijk kwijtgescholden worden. De informatie over deze leningen is in beginsel openbaar. Het is belangrijk dat de aanvrager dit weet.

Ad 3.
Ondersteunen van inwoners
Voor inwoners die als gevolg van de hoge energieprijzen acute betaalachterstanden hebben is het voorstel een noodfonds in te stellen.

We stellen de volgende werkwijze voor*:*
- Verstrekken van de bijdrage uit het noodfonds als een gift. De basis is vertrouwen. De bijdrage verstrekken in de vorm van een lening heeft als nadeel dat een aantal mensen weer in de problemen komt als ze terug moeten betalen en er door ons een behoorlijke administratie moet worden bijgehouden voor de invordering.

- Het streven is om de financiële bijdrages rechtstreeks te betalen aan de instantie waar de schulden zijn opgebouwd. Er wordt nog onderzocht of dit mogelijk is. Hiermee wordt zoveel mogelijk voorkomen dat er misbruik van de regeling wordt gemaakt.

- Als toets of iemand in aanmerking komt, gebruiken we het signaleringssysteem om schulden vroeg op te sporen “Vroeg erop af”. Hier worden schulden gemeld van energiemaatschappijen, zorgverzekeraars en woningbouwverenigingen. Schulden worden hier gemeld na één maand betaalachterstand. We werken nu al met dit systeem voor de vroege opsporing van schulden. Mensen met betalingsachterstanden worden, ook nu al, actief door ons benaderd. Door het noodfonds kunnen we mensen nu ook financieel iets bieden.

- Als er geen meldingen zijn, bijvoorbeeld omdat iemand zich meldt voordat er schulden ontstaan, dan wordt er op basis van bewijsstukken bepaald of iemand in aanmerking komt voor een bijdrage. Hierbij wordt ook altijd de afweging gemaakt van de ontstane schulden en het uitgave patroon. In een aantal gevallen kan een budgetadvies al voldoende zijn.

- Het maximaal te verstrekken bedrag wordt bepaald in overleg met de inwoner. In een persoonlijk gesprek wordt de situatie doorgenomen en wordt maatwerk geboden. Criterium is bijvoorbeeld het verschil tussen de energierekening en het prijsplafond van de overheid in relatie tot het inkomen. Omdat de situatie per inwoner zo verschilt, is het niet mogelijk om een maximumbedrag te hanteren. Inwoners kunnen dan toch financieel in de problemen komen en melden zich dan waarschijnlijk later weer voor bijvoorbeeld een schuldenregeling.

- Er zijn geen inkomensgrenzen. We houden wel rekening met de bijdrage die mensen met een laag inkomen al hebben ontvangen op grond van de rijksmaatregelen. Ook houden we rekening met overige maatregelen van de overheid zoals de bijdrage van € 190 per maand voor november en december en het prijsplafond dat vanaf januari 2023 wordt gehanteerd.

- Inwoners die een bijdrage ontvangen worden actief doorverwezen naar het duurzaamheidsloket, bijvoorbeeld om ondersteuning te krijgen van een energiebespaarmaatje.

- Als er sprake is van problematische schulden, volgt een doorverwijzing naar de Stadsbank Oost Nederland.

- Er kan vanaf 7 november een beroep worden gedaan op het noodfonds.
De uitvoering ligt bij het sociaal team. Het sociaal team rapporteert periodiek aan de taskforce over de stand van zaken.

De criteria voor het noodfonds worden nader uitgewerkt in beleidsregels. Deze worden separaat aan uw college aangeboden.

Aanvullend op dit fonds stellen we voor om de inkomensgrens voor de landelijke energietoeslag van € 1.300 met ingang van januari 2023 te verhogen tot 150% van het minimumloon. Wij ontvangen hiervoor middelen in de Algemene Uitkering. Wij verzoeken Fijnder tot aanpassing van de beleidsregels bijzondere bijstand op dit onderdeel. Uitvoering van bijzondere bijstand is namelijk aan Fijnder gedelegeerd. Het DB van Fijnder neemt dan ook een besluit over dit onderwerp.

Onderdeel van het ondersteunen van inwoners is het inrichten van warme plekken. Het voorstel is de inrichting van een aantal warme plekken waar nodig te ondersteunen met financiële middelen. Dit is onderdeel van de hulp aan inwoners, maar kan ook als voorwaarde gekoppeld worden aan de maatregelen ter ondersteuning van maatschappelijke organisaties.

Ad 4.
Ondersteunen van bedrijven
We verlenen uitstel tot 1 januari 2024 voor de terugbetaling van de Coronaleningen die verstrekt zijn door de gemeente voor die bedrijven die daarom vragen.

Ad 5.
De mogelijkheden om bedrijven te ondersteunen worden nader onderzocht.
Hierbij wordt gekeken naar generieke maatregelen. Voor de overige ondersteuning is vooralsnog de veronderstelling dat er rijksmaatregelen komen.

Ad 6.
Het voorzien van bedrijven en maatschappelijke organisaties van informatie is belangrijk.
Wij zorgen voor een overzichtelijke (online) plek waarin ondernemers en maatschappelijke organisaties informatie kunnen vinden over duurzaamheidsmaatregelen en financiële regelingen.

Ad 7.
Lange termijn maatregelen
Punten 1 tot en met 3 zijn maatregelen voor de korte termijn om de acute problemen te verlichten. Voor de lange termijn zijn onze maatregelen erop gericht om duurzaam energie te besparen of duurzaam op te wekken.
Inwoners, instellingen en bedrijven die een beroep doen om onze noodvoorzieningen, verwijzen we actief door naar het loket duurzaamheid.

Voor nu en de lange termijn hebben we de volgende maatregelen:
- Aanpak energie armoede;
 Onderdeel hiervan zijn de hulp van energiebespaarmaatjes en energieconciërges. De energiebespaarmaatjes helpen de inwoner met tips om het energieverbruik omlaag te krijgen. De energieconciërges maken huizen zuiniger met energiebesparende producten.
- Adviezen, leningen en subsidies om het energieverbruik te drukken;
- Duurzaam opwekken elektriciteit en warmte ter verlaging van de energierekening en om nationale vraag te beperken.

Dit zijn alle lopende maatregelen in het kader van de opgave duurzaamheid. Hiervoor is budget opgenomen in de begroting bij de opgave duurzaamheid.

Ad. 8.
Het college zal de komende tijd de praktische uitvoering ter hand nemen

Financiële paragraaf incl. financiële risico's:

Noodfonds
Voor de uitvoering van de voorstellen wordt een bedrag aan de Raad gevraagd van in totaal € 1,5 miljoen, onderverdeeld in een exploitatiebudget van € 750.000 en een krediet van € 750.000. Dekking van het incidentele exploitatiebudget vindt plaats door onttrekking aan de Algemene Reserve.

Het beschikbaar te stellen krediet van € 750.000 heeft geen financiële gevolgen voor de begroting omdat de bijbehorende kapitaallasten, net als bij de Covid-leningen, op € 0 worden gezet.

De verantwoording over 2022 vindt plaats bij de jaarrekening 2022 en voor 2023 vindt de verwerking plaats bij de eerstvolgende financiële prognose.

Het is mogelijk dat de beschikbaar gestelde middelen op enig moment op zijn. De taskforce bestaanszekerheid zal dan overleggen over de ontstane situatie en indien nodig een voorstel aan het college doen voor aanvullende middelen. Afhankelijk van de hoogte en de aard van de aanvullende middelen zal er een voorstel aan de raad gedaan worden.

Niet voldoen aan rechtmatigheidseisen
Indien de giften rechtstreeks worden overgemaakt aan de schuldeiser, terwijl de facturen niet op naam van de Gemeente Winterswijk staan, wordt niet voldaan aan de rechtmatigheidseisen binnen de gemeente. De maatregel is echter wel doelmatig.

Juridische aspecten/wet- en regelgeving

Staatssteun
Maatschappelijke organisaties en instellingen kunnen te maken krijgen met staatssteunregels. Soms kan er sprake zijn van ongeoorloofde staatssteun. In dat geval lopen ze het risico dat het rentevoordeel van de lening terug moeten betalen. Bij een kwijtschelding lopen ze het risico dat het gehele bedrag terugbetaald moet worden. Dit risico kunnen we niet van ze overnemen.

Aspecten van duurzaamheid
De besparende maatregelen zorgen ervoor dat de uitstoot van broeikasgassen omlaag gaat.

Communicatie/betrokkenenparagraaf
Communicatie zal op diverse manieren plaatsvinden, gericht op de doelgroepen die het betreft.

Vervolgprocedure/evaluatie
Dit is een nota op hoofdlijnen. Tijdens het politiek forum en daarvoor zijn er veel ideeën opgehaald. Omdat snel aan de slag te kunnen, zijn deze ideeën nog niet allemaal uitgewerkt. Dit volgt in de komende periode.

Winterswijk, 14 oktober 2022
Burgemeester en Wethouders van Winterswijk,

De secretaris, de burgemeester,

S.M.H. Weir B.J.J. Bengevoord